

УДК 94 (477)

Ірина Гуменна

**РОЛЬ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО У СТАНОВЛЕННІ ТА РОЗВИТКУ
УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО РУХУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ
КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.**

У статті висвітлено внесок М. Грушевського у національно-політичне життя Східної Галичини, зокрема, у становлення та розвиток українського студентського руху кінця ХІХ – початку ХХ ст. Показано роль Михайла Сергійовича у боротьбі за політизацію студентського руху, становлення українського університету та підтримку соціально-побутового життя українського студентства, як каталізатора державотворчих процесів на території Східної Галичини кінця ХІХ – початку ХХ ст. У статті наголошено на співпраці українських студентських товариств та вченого у справах, які стосувалися української мови та видавничої діяльності.

Ключові слова: М. Грушевський, національно-політичне життя, українські студентські товариства, Східна Галичина, український університет.

У буремні часи національної революції 1917–1921 рр., коли на українських землях ще тривали бої на Східному фронті Першої світової війни (1914–1918 рр.), у Києві утворилася Українська Центральна Рада (березень, 1917 р.), яка до квітня 1918 року намагалася відстоювати право українського народу на самовизначення, незалежність, бо саме за її Четвертим Універсалом (9 (22) січня 1918 р.) лунало гасло проголошення Української Народної Республіки, як самостійної, вільної, суверенної держави українського народу.

Аналізуючи зазначені події початку ХХ ст. варто згадати найвидатнішого історика України, керівника Української Центральної Ради та «Товариства українських поступовців», політичного та громадського діяча, публіциста, борця за волю українського народу – Михайла Сергійовича Грушевського. 2017 р. став символічним для української історії, бо саме цього року відзначаємо 100-річницю від початку Української національної революції, символом якої був М. Грушевський.

Сьогодні, у важкі для нашого державотворення часи, коли Україна потребує піднесення національної свідомості, постаті великих людей, їх вчинки та доробки, уроки їх життя потребують детального вивчення. І одним із таких діячів є власне М. Грушевський, який причетний не лише до творення історичної науки та державотворчих процесів, але й активного впливу на становлення українського студентського руху на теренах Східної Галичини.

Виходячи із актуальності зазначеної теми, метою дослідження виступає аналіз ролі М. Грушевського у становленні та розвитку українського студентського руху Східної Галичини кінця ХІХ – початку ХХ ст., підтримці студентських товариств у боротьбі за політичні, економічні та культурно-освітні права українців західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської імперії та Польської республіки.

Висвітлення мети, об'єкта та предмету дослідження ставить перед нами такі завдання: проаналізувати джерельну базу, яка висвітлює перебування М. Грушевського на теренах Східної Галичини; прослідкувати вплив М. Грушевського на український студентський рух Східної Галичини кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Основоположними принципами наукового дослідження є: історизм, об'єктивний аналіз подій і фактів, незалежно від політичних, партійних чи ідеологічних нашарувань. Теоретичною основою наукового аналізу проблеми є теорія наукового пізнання світу. В основу дослідження покладено застосування комплексу загальнонаукових методів: історичного, логічного, систематизації; власне історичних: проблемно-хронологічного, порівняльно-історичного; міждисциплінарних: статистичного, системно-структурного. Їх цілеспрямоване й комплексне застосування сприяло всебічному аналізу конкретної проблеми історичного дослідження.

Дослідженнями постаті М. Грушевського займалося вже не одне покоління істориків, серед них варто виділити праці Л. Винара [4], Л. Корнійчук [10], О. Валіон [2], Л. Чугаєвської [13]. Однак, геніальна постать великого вченого залишається для нас ще не вивченою, зокрема, в контексті визначення місця М. Грушевського у становленні та розвитку українського студентського руху у Східній Галичині кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Переїжджаючи 1894 р. у Східну Галичину, М. Грушевський усвідомлював та прагнув реалізувати свій національний обов'язок. Як свідчення сказаного, із приводу від'їзду до Львова, чернігівські друзі Михайла Сергійовича писали: «Ви ідете на кафедру української історії. Відколи українська нація почула себе після довгого занепаду нацією, – се вперше український професор

оповідає українцям по-українське рідну історію... Ваша праця буде стільки ж працею науковою, скільки і працею на користь національної свідомості нації» [3, с. 21].

Про зацікавленість Михайла Сергійовича, його надії на українську інтелігенцію та середовище, активного каталізатора віянь українського руху, яким, зазвичай, було українське студентство Східної Галичини, свідчить та радість із якою він відгукувався стосовно свого перебування на західноукраїнських землях. Історик говорить: «Плян сей був прийнятий мною з ентузіазмом супроти того значення, яке прив'язувано тоді в українських кругах галицькому рухові: в Галичині надіялися створити всеукраїнське культурне огнище ..., проломити систему проскрипції українського слова» [12, с. 29].

Власне, діяч і розпочав свою діяльність із відродження слова та українського видання. Починаючи з 1888 р., М. Грушевський писав публіцистичні статті, друкуючи їх здебільшого у львівських виданнях – «Правда», «Зоря», «Діло». Згодом в Галичині він вибився на визначного публіциста [4, с. 30]. «Саме в публіцистиці Грушевський виявився блискучим майстром, а його творчість на цьому відтинку мала великий вплив на формування громадської думки тогочасного українського суспільства», – так оцінює спадщину історика сучасний науковець Л. Корнійчук [10, с. 347].

Одразу, після переїзду, діяч почав співпереживати не лише за стан та якість наукових справ, розвиток культури та літературних видань, а і розпочав впливатися у політичні рухи на західноукраїнських землях, підтримував народовський напрямок і навіть посприяв утворенню Української національно-демократичної партії [12, с. 105].

Окрім почуття національного обов'язку, М. Грушевський болісно переживав процеси утискання всього українського, зокрема, заборони навчатися українською мовою, його бентежило, що навіть школи, де навчання велося українською були швидше винятком, ніж закономірністю, про що і зазначив: «Отсе перша кривда – що польське начальство не допускає многокласних українських шкіл... і взагалі до того всякими способами доводить, щоб більше було польських шкіл, а українських менше» [6, с. 26].

Усвідомлюючи потребу існування також українських вищих навчальних закладів, громадський діяч ще з 1897 р., у газеті «Діло» публікує свої міркування стосовно власного українського університету у статті «Добиваймося свого університету!». «Се річ дуже важна! Університет може становити собою цілу армію в культурнім поході народу, а яку вагу має наукова робота в загальнім культурнім житті народу, того, чей, не потрібно широко доказувати» [5, с. 1–2], – зазначав М. С. Грушевський, наголошуючи, що жвава підтримка освіти та культури за важливістю не поступається справам політичним. Вчений вважав, що наступним кроком після створення університету стане націоналізація суду, адміністрації, «створення сучасної національної бюрократії», а далі – українська автономія [11, с. 247].

Натхнений ідеєю створення власне українського університету М. Грушевський пише «Меморіал Товариства до міністерства просвіти в справі утворення самостійного українського університету у Львові», який вперше озвучить на засіданні Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка 20 березня 1907 р. Меморіал викличе схвальні відгуки серед українського студентства та інтелігенції Східної Галичини, яка і покладе доробок вченого в основу парламентського запиту про утворення українського університету, що складатиметься із трьох факультетів – теологічного, юридичного та філософського [14, с. 291].

Вчений розумів, що для якісного становлення із студентства української інтелігенції та формування її як рушія державницьких процесів, необхідна якісна освіта українською мовою.

Обурення вченого викликало зневажливе ставлення керівництва Львівського університету до української мови, що вилилося у статтю вченого, опубліковану у газеті «Діло» за 1901 р [14, с. 291]. Саме тому М. Грушевський одразу намагався ліквідувати прогалину в підготовці наукових кадрів у зв'язку з «браком національної інституції» і для досягнення поставленої мети організував у Львові літні курси українознавства. У 1903 р., за ініціативи історично-філософської секції НТШ, започатковано громадський курс археології. Мета цих курсів, за визначенням М. Грушевського, полягала у наступному: «...дати можливість землякам прослухати курси в українсько-руській мові з найважливіших суспільних дисциплін; подати для курсів з деяких наук не заступлених в програмах тутешніх вищих шкіл, а дуже важливих для нашого національного становища; допомогти приготуванню наукових курсів у тих галузях українознавства, в яких таких курсів ще немає; вкінці – дати поле новим науковим силам для академічної діяльності» [2, с. 134].

Збираючи значну кількість студентів під час наукових курсів, виникла взаємопов'язана проблема поселення та проживання тривалий період часу слухачів. Саме тому з'явилася пропозиція про заснування студентського гуртожитку – Академічного дому в Львові, яку М. Грушевський висловив у 1903 р [7, с. 54]. Мета цього закладу визначалася так: «Від довшого часу відчувалася болюча потреба дому, де українсько-руська молодіж вищих шкіл могла би

знаходити добрі, пігненічні і можливо дешеві помешкання і таку ж їжу, в крайній потребі і кредит (по змові), де б виховувалася вона в здоровій атмосфері праці, вищих духовних інтересів, суспільних і національних обов'язків, не марнувала своїх сил в біді або невідповідних обставинах, приносила би в тяжку боротьбу життя непорушні запаси енергії, свіжість інтересів та ідеалів суспільної діяльності» [2, с. 135–136].

М. Грушевський «тримав руку на пульсі» політичних змін у житті українського народу і намагався науково тлумачити українському студентству всі політико-правові та історичні процеси того часу. Саме тому 1 лютого 1905 р. відбулися довірчі збори українських студентів у справі останніх подій в Росії, а 9 лютого заслухано доповідь професора М. Грушевського про початок першої російської революції [9, с. 136].

Громадський діяч наголошував, що його перебування на території Східної Галичини та співпраця із активною частиною проукраїнського руху, у тому числі й з українськими студентськими товариствами, стимулювало до нових пошуків не лише на ґрунті історичної ниви, а й до нових політичних роздумів: «... для України російської Галичина з цього часу стає насправді вікном у світ, що не давало їй заснути в темряві тодішніх заборон. На галицькому ґрунті, на галицьких відносинах, в галицьких виданнях ставилися, випробовувалися й рішались різні соціальні, політичні, національні питання» [12, с. 151].

Оцінюючи внесок М. Грушевського у формування національного самоусвідомлення жителів Східної Галичини та внесок у розвиток історичної науки з метою її популяризації, Головний відділ «Просвіти» у 1909 р. звертається до «проф. Грушевського з проською о написанні популярної історії» [1, с. 121].

Перебуваючи у Східній Галичині, вивчивши соціально-побутове становище українців та аналізуючи сучасне становище українських земель кінця XIX – початку XX століття, М. Грушевський дійшов висновку, що різні частини етнічної української землі йшли різними шляхами у своєму історичному розвитку: «Щоб вийти з сього розбиття й занепаду, який в дальшій розвою грозить нам повною національною смертю, – писав вчений у праці «Галичина і Україна», – українці мусять всю енергію вложити в те, аби відіграти національне почуття і з ним – почуття національної спільності, солідарності у різних частин українського народу та сконцентрувати, можливо систематично і планово, національні сили тих різних частин на спільній національній роботі» [8, с. 72].

М. Грушевський, перебуваючи на теренах Східної Галичини, активно взаємодіяв із українськими студентськими товариствами «Академічне братство», «Основа», «Ватра», «Дружній лихвар», «Академічна Громада» не лише із метою культурного розвитку студентства, а й намагався підтримати їх державницькі поривання.

На одних із загальних зборів українського студентства Східної Галичини 1896 р. М. Грушевський заявив: «Дуже втішно мені було перебути сі збори. Рад таки наша молодіж академічна лучиться в одну корпорацію, в одно тіло. Пожадати тепер, щоби в тілі і душа була єдина...» [9, с. 99], де зауважив, що українське студентство не дивлячись на політичну багатовекторність має об'єднатися заради єдиної державотворчої мети.

У політичному вимірі варто наголосити, що саме у Східній Галичині сформувалася лєвова частка переконань вченого, орієнтація на самовизначення української нації, які він поширював серед української інтелігенції та сприяв її чисельному зростанню. М. Грушевський організовував різноманітні курси не лише на історичну тематику, а і захищав рідну мову, сприяв оновленню педагогічних та наукових кадрів, розширював освітньо-просвітницьку роботу серед студентської молоді.

Не полишав М. Грушевський підтримувати українське студентство навіть у період еміграції, вбачаючи в українських студентських товариствах активне джерело боротьби за незалежність міжвоєнних українських земель. Для матеріальної підтримки студентів-емігрантів вчений налагодив співпрацю із іноземними фондами, а для поліпшення становища українських студентів, що емігрували після Першої світової війни в Чехословаччину зустрічався із президентом Т. Масариком [13, с. 72].

За неоціненний внесок та підтримку українського студентського руху Східної Галичини початку XX ст. представники студентського товариства «Академічна громада» називали М. Грушевського «правдивий приятель молодіжи» [9, с. 103].

М. Грушевський бачив українські студентські товариства не лише як організації, які обстоювали права студентів вищих навчальних закладів, а також дбали про покращення їх матеріального добробуту. Вчений розумів, що українські студентські товариства є тією ланкою, яка якнайбільше залучає молодь до участі в громадському житті Східної Галичини, зокрема, до активної суспільно-політичної діяльності, завдяки чому сприяє виробленню чіткої ідейної позиції.

Список використаних джерел

1. Алексієвцев М. М., Зуляк І. С. Діяльність «Просвіти» у національно-культурному відродженні Східної Галичини (1868–1914 рр.). Тернопіль, 1999. 184 с. 2. Валіон О. П. Роль М. Грушевського у національно-культурному відродженні українського народу (кінець XIX – початок XX ст.): дис. на здобуття канд. наук: 07.00.01. Тернопіль, 2003. 198 с. 3. Верстюк В. Діячі Української Центральної Ради. Біографічний довідник. Київ, 1998. 258 с. 4. Винар Л. Життя і наукова діяльність Михайла Грушевського // Український історик. 100-річчя з дня народження М.С. Грушевського. III рік 1–2 (9–10). Нью-Йорк-Мюнхен, 1966. С. 15–31. 5. Грушевський М. Добиваймося свого університету! // Діло, 1897. Ч. 147. С. 1–2. 6. Грушевський М. Про українську мову і українську школу / Репринтне видання; Передмова – Я.Гояна. Київ: «Веселка», 1991. 46 с. 7. Гуменна І. Л. Українські студентські товариства у розвитку освіти і науки у Східній Галичині першої третини XX ст. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. / За заг. ред. проф. І. С. Зуляка. У 2 частинах. Тернопіль: В-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. Вип. 2. Ч. 1. С. 51–57. 8. Дем'янюк О. Й. Західноукраїнські землі у державотворчих планах голови Української Центральної Ради // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2009. № 652. С. 69–76. 9. Ковалюк Р. Український студентський рух на західноукраїнських землях XIX–XX ст. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2001. 420 с. 10. Корнійчук Л. Постаць М. Грушевського у творчому доробку А. Жуковського // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Історичні науки. 2008. Вип. 11. С. 343–354. 11. Політична історія України XX ст.: У 6 т. / Редкол.: І.Ф. Курас (голова) та ін. Київ: Генеза, 2002–2003. Т. 1.: На зламі століття (к. XIX ст. – 1917 р.) / Ю. А. Левенець (кер.), Л. П. Нагорна, М. С. Кармазіна. 2002. 424 с. 12. Сухий О. Галичина: між Сходом і Заходом. Нариси історії XIX – початку XX ст. Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1999. 226 с. 13. Чугаєвська Л. Михайло Грушевський і студентський рух в еміграції в 1920-ті роки // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Серія: Історія / Відп.ред. В. Ф. Колесник. Київ, 2007. Вип.91/93. С. 71–73. 14. Шологон Л. Публіцистичні праці як джерело до вивчення освітнього життя українців Східної Галичини другої половини XIX – на початку XX ст. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім.В. Гнатюка. Серія: Історія / За заг.ред.проф. І.С.Зуляка. Тернопіль: В-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2009. С. 288–293.

References

1. Aleksiyevets' M. M., Zulyak I. S. Diyal'nist' «Prosvity» u natsional'no-kul'turnomu vidrozhenni Skhidnoyi Halychyny (1868–1914 rr.) [The activity of «Prosvita» in the national-cultural revival of Eastern Halychyna (1868–1914)]. Ternopil', 1999. 184 s. 2. Valion O. P. Rol' M. Hrushevs'koho u natsional'no-kul'turnomu vidrozhenni ukraiyins'koho narodu (kinets' XIX – pochatok XX st.) [The role of M. Hrushevsky in the national-cultural revival of the Ukrainian people (the end of the XIX – early XX centuries)]: dys. na zdobuttya kand. nauk: 07.00.01. Ternopil', 2003. 198 s. 3. Verstyuk V. Diyachi Ukrayins'koyi Tsentral'noyi Rady. Biografichnyy dovidnyk [The characters of the Ukrainian Central Rada. Biographical guide]. Kyviv, 1998. 258 s. 4. Vynar L. Zhyttya i naukova diyal'nist' Mykhayla Hrushevs'koho [Life and scientific work of Mykhailo Hrushevsky]. Ukrayins'kyi istoryk. 100-richchya z dnya narodzhennya M.S. Hrushevs'koho. III rik 1–2 (9–10). N'yu-York-Myunkhen, 1966. S. 15–31. 5. Hrushevs'kyi M. Dobyvaymosya svoho universytetu! [Let's get to our university!]. Dilo, 1897. Ch. 147. S. 1–2. 6. Hrushevs'kyi M. Pro ukraiyins'ku movu i ukraiyins'ku shkolu [About Ukrainian Language and Ukrainian School] / Reprintne vydannya; Peredmova – Ya.Hoyana. Kyviv: «Veselka», 1991. 46 s. 7. Humenna I. L. Ukrayins'ki student-s'ki tovarystva u rozvytku osvity i nauky u Skhidniy Halychyni pershoi tretyny XX st. [Ukrainian Student Societies in the Development of Education and Science in Eastern Halychyna the first third of the twentieth century]. Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: Istorya. / Za zah. red. prof. I. S. Zulyaka. U 2 chastynakh. Ternopil': V-vo TNPU im. V. Hnatyuka, 2013. Vyp. 2. Ch. 1. S. 51–57. 8. Dem'yanyuk O. Y. Zakhidnoukrayins'ki zemli u derzhavotvorchykh planakh holovy Ukrayins'koyi Tsentral'noyi Rady [Western-Ukrainian lands in the state-planning plans of the head of the Ukrainian Central Rada]. Visnyk Natsional'noho universytetu «L'viv's'ka politekhnikha». 2009. # 652. S. 69–76. 9. Kovalyuk R. Ukrayins'kyi student-s'kyi rukh na zakhidnoukrayins'kykh zemlyakh XIX–XX st. [Ukrainian student movement in the western Ukrainian lands of the XIX – XX centuries]. L'viv: Instytut ukraiyinoznavstva im. I. Kryp'yakevycha NAN Ukrayiny, 2001. 420 s. 10. Korniychuk L. Postat' M. Hrushevs'koho u tvorchomu dorobku A. Zhukov's'koho [The number of M. Hrushevsky in the creative work of A. Zhukovsky]. Naukovi zapysky [Natsional'noho universytetu «Ostroz'ka akademiya»]. Istorychni nauky. 2008. Vyp. 11. S. 343–354. 11. Politychna istoriya Ukrayiny XX st. [Political History of Ukraine of the XX Century]: U 6 t. / Redkol.: I.F. Kuras (holova) ta in. Kyviv: Heneza, 2002–2003. T. 1.: Na zlami stolittya (k. XIX st. – 1917 r.) / Yu. A. Levenets' (ker.), L. P. Nahorna, M. S. Karmazina. 2002. 424 s. 12. Sukhyi O. Halychyna: mizh Skhodom i Zakhodom. Narysy istoriyi XIX – pochatku XX st. [Halychyna: Between East and West. Essays on the history of the XIX and early XX centuries]. L'viv: L'viv's'kyi natsional'nyy universytet im. I. Franka; Instytut ukraiyinoznavstva im. I. Kryp'yakevycha NAN Ukrayiny, 1999. 226 s. 13. Chuhayevs'ka L. Mykhaylo Hrushevs'kyi i student-s'kyi rukh v emihratsiyi v 1920-ti roky [Mykhailo Hrushevsky and student movement in emigration in the 1920s]. Visnyk Kyiv's'koho natsional'noho universytetu im. T. Shevchenka. Seriya: Istorya / Vidp.red. V. F. Kolesnyk. Kyviv, 2007. Vyp.91/93. S. 71–73. 14. Sholohon L. Publitsystychni pratsi yak dzherelo do vyvchennya osvith'oho zhyttya ukraiyintiv Skhidnoyi Halychyny druhoi polovyny XIX – na pochatku XX st. [Publicist works as a source for studying the educational life of Ukrainians of Eastern Halychyna in the second half of

the XIX – early XX centuries]. *Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu im. V. Hnatyuka. Seriya: Istoryia / Za zah.red.prof. I S Zulyaka. Ternopil': V-vo TPNU im V. Hnatyuka, 2009. S. 288–293.*

Ирина Гуменна

**РОЛЬ МИХАИЛА ГРУШЕВСКОГО В СТАНОВЛЕНИИ И РАЗВИТИИ УКРАИНСКОГО
СТУДЕНЧЕСКОГО ДВИЖЕНИЯ ВОСТОЧНОЙ ГАЛИЧИНЫ
КОНЦА XIX – НАЧАЛА XX ВВ.**

В статье отражен вклад М. Грушевского в национально-политическую жизнь Восточной Галичины, в частности, в становление и развитие украинского студенческого движения конца XIX – начала XX вв. Показана роль Михаила Сергеевича в борьбе за политизацию студенческого движения, становление украинского университета и поддержку социально-бытовой жизни украинского студенчества как катализатора государственных процессов на территории Восточной Галиции конца XIX – начала XX вв. В статье отмечено сотрудничество украинских студенческих обществ и ученого по делам, которые касались украинского языка и издательской деятельности.

Ключевые слова: М. Грушевский, национально-политическая жизнь, украинские студенческие общества, Восточная Галичина, украинский университет.

Iryna Humenna

**THE ROLE OF M. HRUSHEVSKYY IN THE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN STUDENT
MOVEMENT OF EASTERN HALYCHYNA
FROM THE END OF XIX – EARLY XX CENTURY**

The article is dedicated to the contribution of M. Hrushevskoho in the national political life of Eastern Halychyna, including the formation and development of Ukrainian student movement from the end of XIX – early XX century. The role of M. Hrushevskyy in the struggle for politicization of the student movement, the formation of Ukrainian university and supporting social and community life of Ukrainian students as catalyst of state processes in Eastern Halychyna from the end of XIX – early XX century. The article highlighted cooperation between Ukrainian students societies in matters concerning the Ukrainian language and publishing.

Key words: M. Hrushevskyy, national and political life, Ukrainian Student Society, Eastern Halychyna, Ukrainian university.

УДК 656.071.1:001.894:629.33

Наталія Бей

**ВНЕСОК Б. ЛУЦЬКОГО У РОЗВИТОК СВІТОВОГО АВТОМОБІЛЕБУДУВАННЯ
(1865–1942 РР.)**

Встановлено визначний внесок нашого співвітчизника, видатного інженера-конструктора та винахідника Б. Луцького у розвиток світового двигунобудування і автомобілебудування. З'ясовано, що у кінці XIX – на початку XX ст., розроблені ним двигуни внутрішнього згоряння та автотранспортні засоби, мали істотні переваги, порівняно із винаходами інших автомобілебудівних підприємств. Визначено, що винахідник був одним із талановитих і авторитетних інженерів-конструкторів у Європі.

Ключові слова: Б. Луцький, інженер-конструктор, винахідник, виробництво автотранспортних засобів, конструювання двигунів внутрішнього згоряння.

Наш співвітчизник Борис Григорович Луцький – був одним із геніальних інженерів-конструкторів та винахідників другої половини XIX – першої половини XX ст. Йому належить пріоритет у створенні багатьох конструкцій у світовому автомобілебудуванні. Інженерний талант конструктора-винахідника був багатогранний: він перший у світі створив шестициліндрові двигуни внутрішнього згоряння із вертикальним розміщенням; впровадив оригінальний принцип їх роботи, заснований на вприскуванні свіжого повітря у період розширення циліндрів; застосував для їх ефективної роботи напівсферичну камеру [1, с. 15].

Народився Б. Луцький в 1865 р. у с. Андріївка біля м. Бердянськ в Таврійській губернії на півдні Російської імперії [2, с. 63]. Після успішного закінчення в 1882 р. реального училища у м. Севастополь, за рекомендацією директора, князя М. Урусова, його відрядили до Німеччини на